

REMISSYTTRANDE
2014-03-31
Dnr 0015/14
Er referens: Ju2013/8705/D

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över betänkandet När vi bryr oss – förslag om samverkan och utbildning för att effektivare förebygga våldsbejakande extremism (SOU 2013:81)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade betänkande på remiss.

Sammanfattning

Utredningen föreslår att Brå enligt en detaljerad modell ska få i uppdrag att på nationell nivå samordna arbetet mot våldsbejakande extremism. Brå avstyrker utredningens förslag. Om Brå ska få ett ansvar för att motverka våldsbejakande extremism bör det snarare integreras i myndighetens ordinarie verksamhet och arbetssätt. Brå har mångårig erfarenhet av att genom tillämpad forskning och utvecklingsarbete ta fram relevant kunskap och sprida den till de lokala brottsförebyggande aktörerna. Sedan flera år tillbaka ger också Brå ekonomiskt stöd och ett kvalificerat metodstöd för att stärka utvecklingen av det lokala brottsförebyggande arbete som bedrivs i Sverige.

Olämpligt att innehållsmässigt styra en FoU-myndighet

Brå är rättsväsendets FoU-myndighet. Utredningen är mycket detaljerad i hur samordningsuppdraget ska utformas och vilka åtgärder som bör vidtas mot bakgrund av utredningens beskrivna problembild. Det finns även ett färdigt utbildningsmaterial till samordningsuppdraget.

Brå, som inte har haft någon expert eller ledamot i utredningen, ställer sig principiellt frågande till att en FoU-myndighet på detta sätt föreslås följa givna recept. Under alla omständigheter borde det ingå i ett möjligt uppdrag till Brå att självt undersöka problemet med våldsbejakande extremism och ta ställning till utformande och val av lämpliga åtgärder. Även om Brå har en hel del synpunkter på utredningens analys och åtgärder kommer det fortsatta yttrandet främst att koncentreras till Brås förutsättningar att utföra det föreslagna uppdraget.

Begränsade samordningsvinster

Utredningens förslag, som enbart rör barn i åldern 12-18 år, synes utgå från att Brås tilltänkta samordning ska avse insatser som påverkar ”vilka förutsättningar barn och unga får att knyta an och känna sig trygga i samhället. Sådant påverkas av deras uppväxtvillkor och fångas upp av andra samhällsaktörer än polisen; familjen, barnomsorgen, skolan och socialtjänsten.” Inte minst demokratistärkande insatser föreslås.

Brå arbetar i liten grad med sådana breda primärpreventiva åtgärder. I stället är Brås fokus sekundär- och tertiärpreventiva insatser, det vill säga riktade mot riskförhållanden och - grupper. Det är också åtgärder som ligger närmare till hands för de aktörer som Brå främst ska stödja, nämligen rättsväsendets myndigheter och deras lokala samarbetspartners. Det är av detta skäl som utredningen inte ansett sig kunna lägga samordningsuppdraget på Polisen. Rimligtvis kan samma skäl anföras för att inte lägga uppdraget på Brå.

Mot bakgrund av Brås inriktning betyder det föreslagna samordningsuppdraget därför begränsade samordningsvinster. Det föreslagna uppdraget bör sättas i relation till Brås pågående uppdrag att stödja och utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet. Det särskilda anslaget för stöd till lokalt brottsförebyggande arbete har sedan länge uppgått till drygt sju miljoner kronor per år. En föreslagen satsning på sammanlagt drygt fem miljoner kronor om året mot våldsbejakande politisk extremism skulle ge en kraftig slagsida mot ett enskilt lokalt problemområde. Det kan ifrågasättas om denna fördelning är proportionerlig med hänsyn till andra lokala problem (våld, organiserad brottslighet etc) som de lokala brottsförebyggande aktörerna, med metodstöd från Brå, redan i dag arbetar förebyggande mot.

Reviderade delar av uppdraget kan integreras i Brås löpande arbete

Däremot finns större förutsättningar att låta ett förebyggande uppdrag mot våldsbejakande extremism anpassas till och föras in i den generella modell som Brå i dag använder för att stödja det lokala brottsförebyggande arbetet, exempelvis återfall i brott, organiserad brottslighet, ungdomsrelaterad brottslighet, inbrott och otrygghetsproblematik. Brå har en väl beprövad modell och infrastruktur för att arbeta med att utveckla brottsförebyggande frågor lokalt. Brås modell tar i hög grad hänsyn till det kommunala självstyret, för precis som utredningen påpekar finns det i dag inget explicit uppdrag till kommunerna att ägna sig åt brottsförebyggande arbete.

Vad Brå betonar är den kunskapsbaserade processen som utgår från en väl kartlagd kännedom om hur de lokala brottsproblemen i det aktuella området ser ut. Brå betonar också betydelsen av lokal samverkan med i första hand rättsväsendet. Enligt Brås uppfattning är det lämpligare att nå ut med denna kunskapsbaserade process, som givetvis kan innefatta våldsbejakande extremism, än att använda en bestämd modell (exempelvis SSP-modellen som utredningen föreslår) och ovanifrån ”samordna” arbetet enligt denna modell. Brå har forskat om våldsbejakande extremism (Våldsam politisk extremism. Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten, Brå 2009:15) på uppdrag av regeringen och även utfört forskning om bland annat politisk extremism och terrorism för en statlig utredning (Hemliga tvångsmedel mot allvarlig brottslighet, SOU 2012:44). Det är naturligtvis fullt möjligt med ytterligare uppdrag. Som nyss nämnts bör dock forskningen ha en inriktning ”närmare” brotten och gärningspersonerna än det breda primärpreventiva perspektivet och därmed ha en mer direkt betydelse för rättsväsendets myndigheter och deras lokala samarbetspartners i det brottsförebyggande arbetet.

Brås alternativ till utredningens förslag

Att förebygga våldsbejakande extremism är en angelägen uppgift och Brå skulle mycket väl kunna bidra i detta arbete. Inför det fortsatta arbetet föreslår Brå därför en fördjupad diskussion om följande områden:

- Det som bör vara basen för allt lokalt brottsförebyggande arbete är kunskap om fenomenet och dess utbredning i den lokala kontexten. Utan en uppfattning om att ett problem existerar lokalt påbörjas inget lokalt förebyggande arbete. Detta blir

inte alls belyst i utredningen och är ett område där Brå skulle kunna vara till hjälp för att föra arbetet framåt.

- Brå skulle kunna bedriva forsknings- och utvecklingsprojekt om våldsbejakande extremism och på det sättet bidra till en kunskapsuppbyggnad på samma nivå som gäller för exempelvis organiserad brottslighet.
- Brå skulle genom att utöka sitt metodstöd och förfarande med ekonomiskt stöd till utvärderingar av lokalt arbete kunna bidra till kunskapsutvecklingen av det lokala brottsförebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Där gäller det alltså att hitta de utvecklingsprojekt som vilar på en kunskap om särskilda fenomen i lokalsamhället, stödja dem i deras utarbetande av metoder samt delfinansiera utvärderingar av insatserna. Detta är en mer resurskrävande och långsiktig insats.
- Den kunskap som på så sätt byggs upp skulle sedan kunna spridas vidare genom de kanaler som Brå redan i dag använder sig av, exempelvis webben, upprepade regionala konferenser och seminarier, den årliga nationella konferensen Råd för framtiden och det internationella Stockholm Criminology Symposium.
- Brå skulle kunna åta sig att samordna arbetet med Ungdomsstyrelsen i en tätare samverkan än idag så att gränserna mellan myndigheternas ansvar blir lätta att ta till sig och förstå för den lokala nivån.
- Brå har också möjligheten att lyfta frågan i en nordisk kontext eftersom Brå har den samverkansytta med de övriga nordiska organen för samordning av lokalt brottsförebyggande arbete som beskrivs i utredningen.

Brå står till förfogande för ett fortsatt samtal om förebyggande åtgärder mot våldsbejakande extremism och betonar samtidigt att detta samtal bör utgå från myndighetens FoU-arbete och stöd till lokalt brottsförebyggande arbete, främst ur en sekundär- och tertiärpreventiv kontext.

Detta yttrande avges av generaldirektör Erik Wennerström efter föredragning av enhetsrådet Solveig Hollari. I beredningen har deltagit, enhetscheferna Lars Korsell och Karin Svanberg.

Erik Wennerström

Solveig Hollari